

Vlaams
Parlement

ingediend op **617** (2015-2016) – Nr. 2
3 maart 2016 (2015-2016)

Verslag

namens de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening,
Energie en Dierenwelzijn
uitgebracht door Bart Nevens

over het ontwerp van decreet

tot wijziging van het decreet van 8 mei 2009
betreffende de diepe ondergrond,
wat betreft het invoegen van een hoofdstuk
over het opsporen en het winnen van aardwarmte
en een hoofdstuk over
een structuurvisie inzake de diepe ondergrond

Samenstelling van de Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn:

Voorzitter: Tinne Rombouts.

Vaste leden:

Piet De Bruyn, Andries Gryffroy, Bart Nevens, Axel Ronse, Ludo Van Campenhout, Wilfried Vandaele;
Robrecht Bothuyne, Lode Ceyssens, Tinne Rombouts, Valerie Taeldeman;
Gweny De Vroe, Lydia Peeters;
Rob Beenders, Bruno Tobback;
Hermes Sanctorum-Vandevoorde.

Plaatsvervangers:

Jelle Engelbosch, Sofie Joosen, Jos Lantmeeters, Jan Peumans, Grete Remen, Sabine Vermeulen;
Sonja Claes, Jos De Meyer, Bart Dochy, Katrien Partyka;
Mathias De Clercq, Willem-Frederik Schiltz;
Ingrid Lieten, Els Robeyns;
Johan Danen.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin.

Documenten in het dossier:

617 (2015-2016) – Nr. 1: Ontwerp van decreet

INHOUD

I.	Toelichting door de minister	4
II.	Bespreking.....	5
1.1.	Vragen en opmerkingen van de leden	5
1.2.	Antwoorden van de minister	6
1.3.	Antwoorden van Jan Van Roo.....	6
1.4.	Bijkomende vragen van de leden	7
1.5.	Bijkomende antwoorden.....	8
III.	Stemming.....	8
	Gebruikte afkortingen	9

De Commissie voor Leefmilieu, Natuur, Ruimtelijke Ordening, Energie en Dierenwelzijn besprak op 23 februari 2016 het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de diepe ondergrond (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 617/1).

I. Toelichting door de minister

Minister *Joke Schauvliege* verwijst naar de resolutie die in het Vlaams Parlement op 23 april 2014 werd aangenomen betreffende het ontwikkelen en bevorderen van de diepe geothermie in Vlaanderen (*Parl.St.* VI.Parl. 2013-14, nr. 2478/3). Deze resolutie vroeg onder meer dat er hierover een aangepast regelgevend kader ontwikkeld zou worden.

Het voorliggende ontwerp van decreet creëert in de eerste plaats een vergunningsstelsel voor het opsporen en winnen van aardwarmte. Dat stelsel zal worden afgestemd op het bestaande vergunningsstelsel voor het opsporen en winnen van koolwaterstoffen en voor de geologische opslag van CO₂. Aldus zullen er exclusieve volumegebieden worden vergund aan de investeerders in toepassingen van diepe aardwarmte. Die exclusiviteit geeft aan de investeerder, die geen eigenaar is van die diepe ondergrond, de nodige rechtszekerheid om de grote initiële investeringen te doen.

Eerst moet er een vergunning worden gegeven in het kader van het decreet Diepe Ondergrond. Dat moet op een abstracter niveau zorgen voor een exclusief vergunningsgebied. In een latere fase moet er ook een omgevingsvergunning worden gevraagd die de ruimtelijke en milieutechnische aspecten van het concrete project zal beoordelen. Daarom is het niet wenselijk om beide vergunningen te integreren in een metavergunning. Bovendien zullen de potentiële investeerders eerst zekerheid willen hebben over de opsporings- of winningsvergunning vooraleer ze tot concrete projectontwikkeling willen overgaan. Pas wanneer er een concreet haalbaar project gedefinieerd kan worden, dat duidelijkheid biedt over het doelgebied en het aantal nodige boringen, kan er een omgevingsvergunning aangevraagd worden.

In de lijn van de resolutie spitst het decreet zich toe op de toepassingen van de diepe aardwarmte. De grens tussen diepe en ondiepe aardwarmtewinning wordt vastgelegd op een diepte van 500 meter ten opzichte van het referentiepunt van de Tweede Algemene Waterpassing. Dieper dan die grens zijn er namelijk geen watervoerende lagen die gebruikt worden voor het winnen van grondwater, enkele uitzonderingen daargelaten in het massief van Brabant dat minder geschikt is voor de diepe aardwarmtewinning.

De wijzigingen via de artikelen 2 tot en met 26 zijn vooral wetgevingstechnisch van aard. Zij voegen aan de bestaande hoofdstukken rond koolwaterstoffen en CO₂-opslag telkens het opsporen en het winnen van aardwarmte toe.

Via de artikelen 27 tot en met 36 wordt er een nieuw hoofdstuk ingevoegd met een vergunningsstelsel voor het opsporen en winnen van aardwarmte in de diepe ondergrond. Daarbij wordt in grote mate de structuur gevolgd van de reeds bestaande hoofdstukken over koolwaterstoffen en CO₂-opslag.

De omschrijving van de procedure voor een vergunningsaanvraag moet nog verder uitgewerkt worden in een besluit van de Vlaamse Regering. In principe geeft een vergunningsaanvraag aanleiding tot het starten van een mededingingsprocedure waarbij ook andere belangstellenden de kans krijgen om een vergunning aan te vragen voor hetzelfde volume gebied. Het ontwerp van decreet omschrijft ook de criteria die de Vlaamse Regering zal toepassen bij de beoordeling van de vergunningsaanvraag.

Het verschil met de koolwaterstoffen is dat de houders van een winningsvergunning voor aardwarmte aan het Vlaams Gewest geen vergoeding zullen moeten betalen voor de aardwarmte. Zo wil men onnodige hindernissen voor een economisch levensvatbare toepassing van deze duurzame energiebron vermijden.

Via artikel 37 wordt de rechtsgrond voor een structuurvisie inzake diepe ondergrond ingevoegd. Deze visie zal door de Vlaamse Regering opgesteld worden met het oog op het planmatige en duurzame beheer van de diepe ondergrond. Het is de bedoeling om de verschillende mogelijke toepassingen in de diepe ondergrond tegen elkaar af te wegen en op basis daarvan de nodige beleidskeuzes te maken. Zo wil men voorkomen dat er nadelige interferenties ontstaan door de verschillende toepassingen in de diepe ondergrond.

II. Bespreking

1.1. Vragen en opmerkingen van de leden

Hermes Sanctorum-Vandevoorde brengt in herinnering dat Groen altijd een positieve houding heeft aangenomen tegenover de geothermie. Zijn fractie heeft ook het voorstel van resolutie mee ondertekend. Uit de studies van de VITO blijkt dat er ook in Vlaanderen een potentieel is voor de toepassing van aardwarmte.

Hij vindt het wel belangrijk dat de bevolking goed geïnformeerd wordt. Deze commissie heeft een aantal aardwarmte-installaties bezocht in Duitsland en kon daarbij vaststellen dat het draagvlak voor bepaalde installaties volledig weggevallen was na een paar seismische schokken. Dergelijke fouten moet men voorkomen. Het informeren van de bevolking is echter niet opgenomen in het ontwerp van decreet. Hij vraagt zich af hoe men voor de nodige transparantie wil zorgen.

Bij het opsporen van geothermie wordt er soms een techniek gebruikt die verwant is aan fracking. Is er een potentieel voor fracking in Vlaanderen?

De adviesraden staan positief tegenover het ontwerp van decreet maar merken op dat er nog onvoldoende visie is. Hoe kan aardwarmte bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen inzake klimaat en energie? De studies van de VITO tonen aan dat deze techniek een groot potentieel heeft. Hoe groot schat de Vlaamse Regering het potentieel in?

Hij stelt voor om de experts van de VITO nog eens uit te nodigen in deze commissie om hun meest recente bevindingen toe te lichten, onder meer over de testinstallatie.

Wilfried Vandaele zegt dat voor N-VA aardwarmte een interessante energiebron kan zijn. Daarom vindt ze het goed dat de Vlaamse Regering op dat vlak een stap vooruit zet. Eventuele negatieve neveneffecten moeten natuurlijk goed bestudeerd worden. De resolutie betreffende het ontwikkelen en bevorderen van de diepe geothermie in Vlaanderen van 23 april 2014 stelde dat men ook rekening diende te houden met de noodzakelijke bovengrondse infrastructuur. Maakt de regering nu al werk van de stedenbouwkundige richtlijnen die daarvoor nodig zullen zijn?

Lydia Peeters deelt mee dat Open Vld positief staat tegenover dit ontwerp van decreet. Het past immers binnen de breed gedragen energievisie van het Energiepact dat vrijdag besproken werd binnen de Vlaamse Regering. De toelichting die de VITO op vrijdag 19 februari heeft gegeven, heeft aangetoond dat de plannen positief evolueren. Die bijkomende energie is ook echt noodzakelijk.

De minister heeft gezegd dat de Vlaamse overheid werk zal maken van een overkoepelende structuurvisie. Ze sluit zich aan bij de vraag van de SERV over de timing van die structuurvisie. Die visie zou er moeten zijn vóór de aflevering van de eerste concrete vergunningen.

Tinne Rombouts, voorzitter, benadrukt dat de resolutie betreffende het ontwikkelen en bevorderen van de diepe geothermie in Vlaanderen van 23 april 2014 kamerbrede steun genoot. Uit de bezoeken aan de buitenlandse installaties maakt ze op dat deze techniek een belangrijke stap vooruit kan zijn in de strijd tegen de klimaatopwarming. De VITO heeft aan de hand van proefboringen aangetoond dat er in Vlaanderen wel degelijk een potentieel is voor aardwarmte. Op een diepte van 3,5 kilometer is er water met een temperatuur van 138 graden Celsius. De VITO zal ook een tweede boring doen. Het zal zich ook met de netbeheerders voorbereiden op het ontwikkelen van warmtenetten. Nu moet de overheid zich goed voorbereiden op haar rol binnen de operationalisering van deze techniek. Het ontwerp van decreet is daarin een belangrijke stap. Wat is de volgende stap na de goedkeuring van dit ontwerp van decreet?

De verschillende adviesraden vragen naar een rechtskader voor het uitwerken van een structuurvisie Diepe Ondergrond. Hoe wil men dat aanpakken? Het is belangrijk om een goede structuurvisie te hebben vooraleer men verdergaat met de vergunningstrajecten.

1.2. Antwoorden van de minister

Minister *Joke Schauvliege* merkt op dat er een overgangsregeling is voor het project dat momenteel loopt bij de VITO. De volgende stap, na de goedkeuring van dit ontwerp van decreet, is de goedkeuring van het uitvoeringsbesluit door de Vlaamse Regering. De tekst ervan is al klaar. Het uitwerken van een visie rond de diepe ondergrond zal veel tijd vergen. Daarbij komt ook de opslag van CO₂ aan bod. Voor elke fase zal er onderzoek nodig zijn.

Ze erkent het belang van voldoende informatie. De VITO heeft al heel wat ervaring bij het betrekken van de buurt om het draagvlak te vergroten. Bij een aanvraag zal er ook een formele inspraakprocedure worden georganiseerd, een openbaar onderzoek.

Het is niet de bedoeling om bij het onderzoek gebruik te maken van fracking.

Ze heeft nog geen zicht op het aandeel van de diepe aardwarmte. Dat was een vraag van de adviesraden. Daarvoor verwijst ze naar het onderzoek van de VITO.

De installaties in de bovengrond zullen mogelijk gemaakt worden via een erfdienstbaarheid, zoals bij aardgas.

1.3. Antwoorden van Jan Van Roo

Jan Van Roo, diensthoofd van de dienst Natuurlijke Rijkdommen van het Departement LNE, vult aan dat het uitwerken van de structuurvisie Diepe Ondergrond een heel goede geologische kennis van de ondergrond vergt. Het Vlaams Kenniscentrum Ondergrond (VLAKO), een cel binnen de VITO, maakt op aansturen van de dienst Natuurlijke Rijkdommen geologische 3D modellen. De voorbije decennia is de kennis van de ondergrond steeds beter geworden. Op de diepte van 2 à 3 km is de kennis echter nog onvoldoende. Het feit dat er parallelle initiatieven zijn, bijvoorbeeld van de VITO en van Janssen Pharmaceutica, kan leiden tot bijkomende reële kennis van de ondergrond, wat op zijn beurt kan leiden tot het opstellen van betere geologische 3D modellen. De bedoeling van dit ontwerp van decreet is in een structuurvisie Diepe Ondergrond de geologisch gunstige locaties voor allerlei toepassingen aan te geven. Het gaat

dus niet alleen over diepe aardwarmte, maar ook over koolwaterstoffen en over de opslag van CO₂. Er zijn ook federale bevoegdheden waar men rekening moet mee houden: namelijk de aardgasopslag in de Vlaamse ondergrond. In de toekomst kan er misschien ook nucleair afval worden opgeslagen. Op die twee vlakken is de federale overheid bevoegd en spelen de federale overheidsdiensten een rol. Daarom zal men voor de opmaak van die structuurvisie ook overleg moeten plegen met de federale overheidsdiensten. Daarvoor werd trouwens al een basis gelegd op ambtelijk niveau.

Op basis van goede geologische inzichten kan men, op basis van drukverschillen en temperatuurverschillen, ook nagaan waar er interferenties mogelijk zijn tussen de verschillende toepassingen in de ondergrond. Dan moet men misschien een keuze maken. Dat is een politieke afweging. Het is ook mogelijk dat men een bepaalde toepassing niet uitvoert op een bepaalde locatie, bijvoorbeeld omwille van de milieu-impact. Daarom moet men de nodige tijd nemen. In Nederland is er bij het opstellen van een structuurvisie ondergrond een leertraject van tien jaar. Men is er bezig met het opstellen van een structuurvisie, maar ondertussen zijn er ook projecten aan de gang. Daarom is het in Vlaanderen de bedoeling om niet te wachten op een structuurvisie om vergunningen toe te kennen. Er is namelijk een wisselwerking tussen beide. Op basis van voortschrijdend inzicht zal men een betere structuurvisie kunnen uitwerken, en een betere afwegingssystematiek voor het maken van beleidskeuzes.

Er wordt momenteel goed nagedacht over de structuurvisie. Er is ook overleg met de federale overheidsdiensten over het organiseren van een goede gegevensuitwisseling. Als de Vlaamse Regering een oordeel moet vellen over een aanvraag tot opsporing of winning van aardwarmte, meer bepaald in de buurt van de gasopslag in Loenhout, dan moet ze over de nodige gegevens beschikken om zeker te weten dat er geen interferenties zullen zijn.

1.4. Bijkomende vragen van de leden

Hermes Sanctorum-Vandevoorde begrijpt het nog niet goed. Is het bij voorbaat uitgesloten dat er een vergunning wordt afgeleverd voor een installatie die gebruik wil maken van fracking? Of hangt dat af van de afwegingen van de vergunningenverlener?

Bart Nevens wil weten of de VMM hierbij betrokken is. Hij veronderstelt dat er bij boringen op een diepte van drie kilometer nog andere instanties betrokken zijn. Dat is in de discussies nog niet aan bod gekomen.

Tinne Rombouts, voorzitter, heeft begrepen dat er voor het verkennende onderzoek geen vergunning nodig is. Kan iedereen dan zomaar seismologische onderzoeken doen? Bij de volgende stap in het onderzoek, de opsporing, is er wel een vergunning nodig en een effectieve omgevingsvergunning. Moeten die vergunningen altijd in handen zijn van dezelfde persoon of hetzelfde bedrijf of kan dit overgedragen worden?

De raden vroegen wanneer de structuurvisie af zou zijn. Ze waren namelijk bezorgd dat er nog geen overkoepelende visie zou zijn op het ogenblik dat de vergunningen worden verleend. Als men vergunningen verleent op het ogenblik dat er nog geen structuurvisie is, waarop zullen die vergunningen dan worden gebaseerd? De spreekster denkt dat de visie door de bijkomende informatie altijd zal blijven evolueren. Ze vraagt zich af of de structuurvisie in verschillende stappen uitgewerkt zal worden. Ze vindt het vooral belangrijk om te voorkomen dat er een suboptimale uitrol gebeurt van de verschillende installaties. De boringen moeten namelijk gebeuren op een zekere afstand van elkaar en moeten rekening houden met de andere mogelijke activiteiten in de ondergrond.

1.5. Bijkomende antwoorden

Minister *Joke Schauvliege* antwoordt dat er geen vergunning kan worden gegeven voor fracking.

De VMM is niet betrokken omdat ze niet bevoegd is voor de beoogde watervoevende laag.

Voor de aanvraag van de omgevingsvergunning heeft men de gegevens van de opsporingsvergunning nodig. In principe zijn de vergunningen in handen van dezelfde persoon of hetzelfde bedrijf. Men kan echter een overeenkomst afsluiten om de boringsgegevens door te geven aan de aanvrager van de omgevingsvergunning.

Als de structuurvisie nog niet af is zal men zich baseren op de gegevens van de aanvraag. Er zal een specifiek volumegebied afgebakend worden. Als er gevaren zijn voor interferentie, dan zal dat concreet bekeken worden.

Jan Van Roo vult aan dat de inhoud van een structuurvisie zal vermelden waar er al vergunningen zouden zijn voor ondergrondse activiteiten. Het ontwerp van decreet voorziet in een overgangsregeling voor projecten die reeds opgestart zijn vóór de inwerkingtreding van het decreet. Men zal zes maanden de tijd krijgen om een aanvraag in te dienen voor een opsporings- of winningsvergunning voor aardwarmte. De twee bestaande projecten zullen dus op termijn in het vergunningsstelsel van dit decreet vallen. Ze zullen dus een exclusief volumegebied toegewezen krijgen. De structuurvisie zal daar rekening mee houden. Toekomstige projecten zullen afgewogen worden tegenover bestaande en vergunde projecten. Men zal altijd kunnen nagaan of de nieuwe aanvragen geologisch gepast zijn en geen negatieve interferenties hebben met de andere projecten.

III. Stemming

De artikelen 1 tot en met 40 van het ontwerp van decreet tot wijziging van het decreet van 8 mei 2009 betreffende de diepe ondergrond (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 617/1) en het ontwerp in zijn geheel, worden eenparig aangenomen met 10 stemmen.

Tinne ROMBOUTS,
voorzitter

Bart NEVENS,
verslaggever

Gebruikte afkortingen

LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie (beleidsdomein van de Vlaamse overheid)
SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VLAKO	Vlaams Kenniscentrum Ondergrond
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij